

МІЖНАРОДНА ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ОБМЕЖЕНЬ НА ПРИКЛАДІ ФРАНЦІЇ

INTERNATIONAL APPLICATION OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL LIMITATIONS BY THE EXAMPLE OF FRANCE

Чорна В.Г.,

кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри адміністративного права і процесу
Національної академії внутрішніх справ

Автором розкрито зміст адміністративно-правових обмежень, що визначені відповідно до законодавства Франції. Виокремлено види адміністративно-правових обмежень, що застосовуються відповідно до законодавства Франції. На підставі вивчення міжнародного досвіду Франції запропоновано імплементувати окремі положення в національну практику. Визначено права та обов'язки суб'єктів відносин.

Ключові слова: обмеження, правові обмеження, адміністративно-правові обмеження, суб'єкт, заборона.

Автором раскрыто содержание административно-правовых ограничений, определенных в соответствии с законодательством Франции. Выделены виды административно-правовых ограничений, применяемых в соответствии с законодательством Франции. На основании изучения международного опыта Франции предложено имплементировать отдельные положения в национальную практику. Определены права и обязанности субъектов отношений.

Ключевые слова: ограничения, правовые ограничения, административно-правовые ограничения, субъект, запрет.

The author discloses the content of administrative and legal constraints defined in accordance with the laws of France. The types of administrative and legal restrictions applied in accordance with the legislation of France are set out. Based on the study of international experience in France proposed to implement certain provisions in national practice. The rights and obligations of the subjects of relations are determined.

Key words: restrictions, legal restrictions, administrative restrictions, subject, prohibition.

Постановка проблеми. Стратегією сталого розвитку «Україна – 2020» визначено мету, вектори руху, дорожню карту, першочергові пріоритети та індикатори належних оборонних, соціально-економічних, організаційних, політико-правових умов становлення та розвитку України [1]. Упровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід України на провідні позиції у світі зумовлює необхідність трансформації вітчизняної правової системи у відповідності до вимог часу та орієнтацію на передовий досвід зарубіжних країн. Однак процес вивчення міжнародного досвіду та імплементація його в національне законодавство має відбуватися системно, вибірково, одночасно з урахуванням особливостей національного нормативно-правового регулювання та з проекцією міжнародного досвіду у вітчизняну практику. Потрібно враховувати, що запозичення міжнародного досвіду іноді створює законодавчі суперечності, призводить до виникнення прогалин у регулюванні тієї чи іншої сфери, що спричиняє виникнення колізійних норм.

Обмеження (як адміністративно-запобіжний захід) виникають між різними суб'єктами адміністративного права з метою впорядкування суспільних відносин та забезпечення їх повноцінного функціонування, при цьому вони виступають сильними стримуючими факторами від учинення певних дій. Підставою застосування цих обмежень є відповідна адміністративно-правова норма, яка і визначає підстави, порядок застосування обмеження та міру

відповідальності у разі порушення встановлених законом обмежень. Відносини, що мають характер обмежень, виникають між суб'єктам таких відносин, де однією стороною є суб'єкт, поведінку якого необхідно обмежити, а з іншої сторони є суб'єкт застосування, тобто особа, яка уповноважена законом та на підставі норми адміністративного права має повноваження застосувати адміністративно-правові обмеження. Змістом цих відносин є сукупність прав та обов'язків, які мають суб'єкти під час застосування адміністративних обмежень. Розглянемо більш детально сутність та зміст відносин адміністративно-правових обмежень. Саме тому зараз постає питання вивчення міжнародного досвіду реалізації адміністративно-правових обмежень у законодавстві зарубіжних країн.

Стан дослідження. Питання правових обмежень людини і громадянина свого часу були предметом досліджень П.П. Андрушко, Ю.В. Градової, Я.А. Колінко, С.О. Кузніченка, М.І. Матузова, О.В. Малько, П.М. Рабіновича, О.А. Савченко, М.В. Савчина, М.Ф. Селівона, М.І. Хавронюка.

Метою статті є розкриття змісту адміністративно-правових обмежень, що встановлені відповідно за законодавством Франції.

Виклад основного матеріалу. Питання вивчення адміністративно-правових обмежень у законодавстві зарубіжних країн є досить складним, адже цей вид обмежень застосовується у всіх сферах суспільного життя. Ураховуючи предмет та об'єм дисертаційного дослідження ми вибірково розкриємо особли-

вості законодавчого вирішення питань застосування та видів адміністративно-правових обмежень.

Слід зазначити, що загальні принципи застосування обмежень визначені в нормах міжнародного законодавства, яке будується на загальновищезначених правових актах, які закріплюють основи захисту прав та свобод громадян від їх порушень: Загальної декларації прав людини, Міжнародному пакті про громадянські та політичні права, Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод тощо. Положення цих актів є загальнообов'язковими для всіх країн, які їх ратифікували.

Франція має особливу правову історію, яка торкнулася і питання обмежень прав громадян. У підрозділі 1.2. дисертації нами було акцентовано увагу, що саме положення Декларації про права людини і громадянина 1789 р. Франції стали прикладом для інших країн у визначенні підходів до обмежень прав по всьому світу. Так, ст. 4 Декларації визначено, що свобода полягає в тому, щоб могли робити все те, що не шкодить іншим: так, здійснення природних прав кожної людини має тільки ті межі, які забезпечують іншим членам суспільства користування цими самими правами [2]. Таким чином, обмеження можуть бути застосовані лише на підставі закону. Невизначеність обмежувачів правообмежувальної діяльності є однією із причин того, чому Декларація разом із визначенням принципів обмежень прав створила поле для зловживань дискрецією щодо їх встановлення.

Можна сказати, що Французька декларація про права людини і громадянина 1789 року стала юридичною пам'яткою історії, зокрема завдяки закріпленню відомого положення про захист від обмеження прав.

У Франції особливу увагу приділено обмеженням, що пов'язані з дорожнім рухом, які, на відміну від досвіду України, отримали практичне втілення та були реалізовані. Для зменшення кількості дорожньо-транспортних пригод та зниження чисельності аварійних ситуацій на дорогах використовується декілька типів радарів: 1) фіксований, що встановлюється в найбільш небезпечних районах (згідно зі статистикою) із метою зменшення швидкості руху, що призводить до зменшення дорожньо-транспортних пригод. Похибка вимірювання складає 5 км / год. (до 100 км / год.) або 5% (понад 100 км / ч) і трактується завжди на користь водія; мобільний, що встановлюється в автомобілі, розташованому на узбіччі дороги, для виявлення і фіксування перевищення швидкості; 3) дистанційний, що контролює середню швидкість водія на ділянці дороги довжиною в кілька кілометрів між двома точками. Цей радар покликаний контролювати раптове уповільнення швидкості перед фіксованими радаром і заохочувати водіїв до відповідальної поведінки протягом усього поїздки; 4) радар (камера), який контролює проїзд на «червоне світло» визначає і реєструє порушення правил проїзду на червоний сигнал світлофора; 5) залізничний – принцип дії цього радара аналогічний дії радара, який контролює проїзд на «червоне світло»;

б) дискримінантний (розпізнавальний), що дозволяє фіксувати швидкість у різних категорій транспортних засобів, зокрема вантажних автомобілів. Він також дозволяє точно визначити порушника тоді, коли кілька транспортних засобів знаходяться поруч; 7) мобільний-мобільний, що встановлюється в автомобілі, який рухається.

Запровадження та використання таких видів радарів як заходів обмеження швидкості руху, на нашу думку, є позитивним кроком у захисті прав та інтересів громадян, а також цей захід вважаємо є ефективним у боротьбі з дорожньо-транспортними пригодами, що має спричинити зниження статистики їх «трапляння» та підвищення рівня безпеки населення, при тому не лише водіїв, але й інших учасників дорожнього руху. Однак реалізація цього проекту передбачає великі фінансові затрати, що, на жаль, сьогодні для України є високими. Слід наголосити на тому, що є нормативна підстава застосування в Україні схожих спеціальних засобів. Так, у постанові Кабінету Міністрів України від 10 листопада 2017 р. № 833 «Про функціонування системи фіксації адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху в автоматичному режимі» визначено вимоги до функціонування системи фіксації адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху в автоматичному режимі. А також передбачено запровадження стаціонарних, пересувних та мобільних засобів фіксації [3]. Водночас ст. 14-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення визначено підстави притягнення до адміністративної відповідальності у разі порушення обмежень швидкості руху, які зафіксовані в автоматичному режимі. Однак сьогодні ця норма ще не почала працювати, а процес з її запровадження триває.

Водночас зазначимо, що у Франції штрафи за порушення ПДР підрозділяються на 5 класів. 1 клас: недотримання правил паркування; 2 клас: зміна напрямку без подання відповідних сигналів, відсутність страховки; 3 клас: перевищення швидкості менш ніж на 20 км/год. (за умов обмеження швидкості понад 50 км/год.); 4 клас: використання телефону під час руху, водіння без ременів безпеки; 5 клас: перевищення швидкості більш ніж на 50 км/год.

Розмір штрафу залежить від установленої дати платежу. Є 3 види оплати порушення: зменшена сума належить тільки до порушень 2, 3 і 4-го класів, окрім тих випадків, які стосуються паркування. Застосовується в разі оплати протягом 15 днів із моменту видання повідомлення про правопорушення. Фіксована сума відноситься до порушень 1, 2, 3 і 4-го класів. Застосовується в разі оплати протягом періоду від 16 до 45 днів із моменту видачі повідомлення про правопорушення. Збільшена сума належить до порушень 1, 2, 3 і 4-го класів. Застосовується тоді, коли оплата не була проведена протягом 45 днів із моменту видачі повідомлення про правопорушення (табл. 1) [4].

Відповідно до законодавства України, штраф як вид адміністративного стягнення не має поділу

та є грошовим стягненням, що накладається на громадян, посадових та юридичних осіб за адміністративні правопорушення у випадках і розмірі, встановлених Кодексом України про адміністративні правопорушення та іншими законами України. Штраф за правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі, може бути накладено на громадянина після використання ним балів штрафних балів, які нараховуються щороку з початку року (з дня отримання права керування транспортним засобом) і до кінця року в розмірі 150 балів.

Водночас у Франції особливу увагу приділяють екологічній ситуації, а з метою зменшення шкідливих викидів у повітря запровадили широку систему екологічних обмежень, зокрема обмежується в'їзд у центр Парижу з 08:00 до 20:00 в будні дні для автомобілів випуску до 1997 року, а також для мотоциклів, випущених раніше 2000 року. Це обмеження не поширюється на нічний час і вихідні дні, коли транспортні потоки менш інтенсивні.

Також акцентуємо увагу на тому, що для в'їзду в Париж використовуються наклейки на лобове скло. Колір наклейки буде залежати від рівня викидів транспортного засобу відповідно до європейської класифікації. Усього введено шість категорій. Залежно від кольору наклейки автомобіль зможе заїжджати в ту чи іншу зону міста. У деяких районах міста поділ на зони буде постійним, а в деяких – тимчасовим. Тобто обмеження будуть вводитися тільки тоді, коли забруднення повітря в Парижі буде особливо високим. Із 1 січня 2017 року в разі відсутності наклейки та порушення екологічних обмежень розмір штрафу для легкових автомобілів складає € 68. Для вантажних автомобілів – € 135. Вартість наклейки з 1 березня 2018 року – € 3.11 (раніше було € 3.70) [5].

Зазначені розпізнавальні знаки, на нашу думку, є дієвим заходом для покращення екологічної ситуації в країні. Уважаємо, що для України запровадження цієї системи відмінностей та розпізнавання транспортних засобів, по-перше, дасть змогу покращити екологічну ситуацію в країні; по-друге, у власників транспортних засобів буде позитивним мотивуючим фактором не порушувати встановлені екологічні обмеження; по-третє, візуальне сприйняття цих наклейок спростить діяльність уповноважених осіб шляхом економії часу на перевірку наявності документів щодо рівня викидів транспортного засобу.

Широкого поширення у Франції набули так звані експортно-імпортні обмеження. Експортно-імпортний обмежувальний режим регулюється законами Франції: «Про військову техніку, військове спорядження, зброю та боєприпаси» від 18 квітня 1939 року [6] та «Про умови імпорту в Францію і її заморські території товарів іноземного походження» від 30 листопада 1944 року [7].

У Франції також існує обмежувальний режим увезення та вивезення товарів із території Франції. Метою цього режиму є заборона або обмеження ввезення, вивезення та транзит низки товарів, які відповідають вимогам національного законодавства та приписам, що регулюють збут або покупку товарів, вироблених у країні. При цьому державний режим заборони і обмежень не слід плутати з контролем зовнішньої торгівлі, оскільки тут немає такого фактора, як кількісні обмеження. Реалізують ці адміністративно-правові обмеження митні пости Франції. Види та порядок застосування цього виду обмежень у Франції визначено Митним кодексом Франції, Валютно-фінансовим кодексом Франції, Митним кодексом Європейського Союзу, Міжнародною конвенцією з гармонізації контролю товарів під час перетину кордону від 14 квітня 1984 № 1262/84, Регламентом Європейської Комісії от 21 декабля 1989 г. № 4060/89, Регламент Європейської Комісії от 28 марта 1983 г. № 918/83, іншими нормативними актами Європейського Союзу та міжнародними договорами; Регламентом Європейської Комісії від 2 липня 1993 № 2454/93 установлює критерії, застосовні до товарів для встановлення країни, в якій вони були зроблені, та підстави застосування імпортних обмежень.

В Україні також існує експортно-імпортний режим обмежувального спрямування, який урегульований нормами Митного кодексу України та іншими законодавчими актами.

Також не зайвим буде зазначити, що у Франції діють торгові обмеження щодо окремих груп товарів. Відповідно до Регламенту ЄС № 3286/94 від 22 грудня 1994 р., Франція має право винести на обговорення Єврокомісії питання про необхідність ужиття заходів щодо захисту внутрішнього ринку від дій третьої країни (у разі наявності збитку ринку або підприємству ЄС). Увезення до Франції товарів, які обмежені в праві ввозу на території країни, здійснюється на підставі квот у кількісному вираженні. Для ввезення таких товарів на митну територію Франції необхідним є завчасне отримання «загальноєвропейської ліцензії» (licence communautaire). У Франції діє Закон про знак відповідності до національних стандартів NF (Normes Francaises). Відповідальність за питання сертифікації покладено на Французьку асоціацію зі стандартизації (AFNOR), яка визначає повноваження випробувальних центрів і лабораторій, відповідає за акредитацію, за привласнення і скасування знака NF, координує співпрацю національних органів із сертифікації з міжнародними організаціями [8, с. 12–14].

Таблиця 1

Клас правопорушення	Зменшена сума	Фіксована сума	Збільшена сума
1 клас (без урахування паркування)	–	€ 11	€ 33
1 клас (паркування)	–	€ 17	€ 33
2 клас	€ 22	€ 35	€ 75
3 клас	€ 45	€ 68	€ 180
4 клас	€ 90	€ 135	€ 375

Щодо України, то зазначимо, що в Україні питання відповідності товарів урегульовано Постановою Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1184 «Про затвердження форми, опису знака відповідності технічним регламентам, правил та умов його нанесення» [9], а аналогом Французької асоціацією зі стандартизації (AFNOR) є Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів.

Таким чином, дослідивши довід Республіки Франція щодо реалізації адміністративно-правових обмежень, вважаємо, що позитивним та таким,

що доцільно імплементувати в Україну, є такі пропозиції: 1) запровадження окремих видів спеціальних засобів фіксації порушення правил дорожнього руху в автоматичному режимі – радар (камера); залізничний радар; дискримінантний (розпізнавальний) радар; мобільний-мобільний радар; дистанційний радар; 2) установлення на транспортних засобах наклейок, які вказуватимуть на рівень викидів від цього транспортного засобу відповідно до європейської класифікації; 3) запровадження системи зростання розміру штрафу в разі його невчасної оплати.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: затв. Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
2. Merlin M. Répertoire universel et raisonné de jurisprudence. Troisième édition. Paris: Carnery, 1808. P. 444.
3. Про функціонування системи фіксації адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху в автоматичному режимі: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 10 листопада 2017 р. № 833. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/833-2017-п>
4. Штрафы за нарушения ПДД во Франции. URL: <https://autotraveler.ru/france/shtrafy-vo-francii.html#.W44fcjOSpP0>.
5. Изменения в правилах дорожного движения Франции. URL: <https://autotraveler.ru/france/izmenenie-pdd-francii.html#.W44gXjOSpP2>.
6. Décret-loi du 18 avril 1939 fixant le régime des matériels de guerre, armes et munitions/ URL: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000483209&fastPos=3&fastReqId=1830246662&categorieLien=id&oldAction=rechTexte>.
7. Décret du 30 novembre 1944 conditions d'importation en france et dans les territoires francais d'outre-mer des marchandises etrangeres. conditions d'exportation et de reexportation des marchandises hors de france et des tom/ URL: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000690563&fastPos=2&fastReqId=762723487&categorieLien=id&oldAction=rechTexte>.
8. Франция. Путеводитель для бизнеса. URL: http://www.export-ugra.ru/Putevoditel_dlya_biznesa_Franciya.pdf.
9. Про затвердження форми, опису знака відповідності технічним регламентам, правил та умов його нанесення затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1184. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1184-2015-п>.